

Talous- ja sosiaalikomitean lausunto aiheesta "Ehdotukset jäsenvaltioiden työllisyyspolitiikan suuntaviivoiksi vuonna 2000"

(1999/C 368/12)

Neuvosto päätti 6. lokakuuta 1999 EY:n perustamissopimuksen 128 artiklan nojalla pyytää talous- ja sosiaalikomitean lausunnon edellä mainitusta ehdotuksesta.

Asian valmistelusta vastannut "työllisyys, sosiaaliasiat, kansalaisuus" -jaosto antoi lausuntonsa 30. syyskuuta 1999. Esittelijä oli Colin Lustenhouwer.

Talous- ja sosiaalikomitea hyväksyi 20. ja 21. lokakuuta 1999 pitämässään 367. täysistunnossa (lokakuun 20. päivän kokouksessa) seuraavan lausunnon äänin 78 puolesta 1:n äänestäessä vastaan ja 1:n pidättyessä äänestyksestä.

1. Johdanto

1.1. Talous- ja sosiaalikomitea on tutustunut kiinnostuneena vuoden 2000 työllisyyspoliittisia suuntaviivoja koskeviin komission ehdotuksiin. Se on tyytyväinen, että sillä on nyt tilaisuus ilmaista kantansa aiheeseen neuvoston pyydettyä siltä lausuntoa voimaan tulleen Amsterdamin sopimuksen mukaisesti. Komitea pitää sitä huomattavana tunnustuksena asemalleen eurooppalaisen työllisyyspolitiikan toteuttamisessa.

Ehdotuksillaan komissio vastaa Kölnissä 3.–4. kesäkuuta 1999 kokoontuneen Eurooppa-neuvoston esittämään kehoitukseen. Samalla se osoittaa jatkavansa Luxemburgin prosessissa viitottua strategiaa.

1.2. Komitea toteaa, että käsillä oleva suuntaviivaluonnos on ensimmäinen, jota tulee tarkastella Kölnin Eurooppa-neuvoston hyväksymän Euroopan työllisyysopimuksen valossa. Kyseisellä sopimuksella työllisyyspolitiikka (Luxemburgin prosessi) yhdistetään suoraan talouspolitiikan koordinoituihin (Kölnin prosessi) sekä tavarata-, palvelu- ja pääomamarkkinoiden innovaatiokyvyn ja tehokkuuden parantamiseen tähtäävään politiikkaan (Cardiffin prosessi).

1.3. Omaksuessaan tämän kokonaisvaltaisen lähestymistavan, jonka päämääränä on vähentää työttömyyttä EU:ssa, neuvosto toimii asiassa suurelta osin komitean toivomusten mukaisesti.

Komiteahan piti vuoden 1999 työllisyyspolitiikkaa koskevien suuntaviivojen toteuttamista koskevassa lausunnossaan⁽¹⁾ kuvattunkaltaisen kokonaisvaltaisen strategian laatimista välttämättömänä. Se oli ja on edelleen sitä mieltä, että tällaisessa kokonaisvaltaisessa suunnittelussa makrotalouspolitiikka tulee yhdistää muihin työllisyyteen vaikuttaviin politiikan lohkoihin. Komitean mielestä olisi esimerkiksi toivottavaa muodostaa side työllisyyspolitiikan ja työturvallisuus- ja terveyspolitiikan

välille. Tarkoituksenmukainen turvallisuus- ja terveyspolitiikkaan auttaa parantamaan työllistettävyyttä ja työn laatua.

TSK:ta ilahduttaa, että tällainen integroitu lähestymistapa tuotiin esiin jo neuvoston 12. heinäkuuta 1999 antamassa suosituksessa jäsenvaltioiden ja yhteisön talouspolitiikan laajoiksi suuntaviivoiksi (perustamissopimuksen 99 artiklan 2 kohta)⁽²⁾. Siinä talouspolitiikkaa hallitsee yhdistetty päätavoite: vahva, kestävä kasvu ja työllisyys!

1.4. Neuvoston omaksuttua kyseisen näkökulman hyväksyessään Euroopan työllisyysopimuksen myös komitean on syytä pitää käsillä olevaa suuntaviivaluonnosta osana suurempaa kokonaisuutta. Siksi komitea tarkastelee myös edistymistä Kölnin ja Cardiffin prosesseissa ja kiteyttää kokonaisnäkömystensä Portugalissa keväällä 2000 pidettävälle Eurooppa-neuvoston erityiskokoukselle, jossa on tarkoitus käsitellä kolmessa edellä mainitussa prosessissa saavutettua kehitystä.

On tosin muistettava, että jäsenvaltioiden antamien tietojen perusteella voidaan nyttemmin alustavasti arvioida tehtyjen toimien tarkoituksenmukaisuutta ja tasokkuutta. Komitea toteaa, että Euroopan unionin tulevaa laajentumista ajatellen on erityisen vaikeaa mutta sitäkin välttämättömämpää saada jäsenyyttä hakevat maat pikaisesti mukaan tähän työllisyysstrategiaan (ja siitä käytävään keskusteluun) ja ryhtyä vaihtamaan kokemuksia yhdenmukaiseen hyödyntämiseen soveltuvista parhaista käytänteistä.

2. Yleisarvio

2.1. Komitea toteaa, että komission ehdotuksissa nykyiset työllisyysuuntaviivat säilytetään pääpiirteittäin ennallaan. Tämä on osoitus politiikan jatkuvuudesta, jota komitea kannattaa – edellyttäähän työllisyysstrategia jäsenvaltioilta sopeutumista. Se vaatii aikaa ja siksi sopeuttamistoimiin on tuskin

⁽¹⁾ EYVL C 209, 22.7.1999.

⁽²⁾ EYVL L 217, 17.8.1999.

aiheellista tehdä huomattavia tarkistuksia vuosittain. Komitean mielestä työllisyyden suuntaviivoihin on kuitenkin pyrittävä liittämään enemmän ajallisesti ja/tai määrällisesti todennettavia tavoitteita. Tämän lisäksi komitea panee merkille, että saadut kokemukset valottavat edelleenkin vain vähän nykyisen lähestymistavan konkreettisia vaikutuksia. Lähestymistapaa olisikin mahdollista muuttaa vain, mikäli tavoitteilla todettaisiin olevan enemmän määrällisesti mitattavia vaikutuksia. Portugalissa järjestettävä Eurooppa-neuvoston erityiskokous voi ehkä antaa asiasta ensimmäisen väliarvion (*midterm review*). Kuten työllisyyspolitiikan toteuttamista yksittäisissä jäsenvaltioissa koskevasta komission suosituksesta neuvoston suositukseksi ilmenee, etenkin jäsenvaltioiden tilastotietoja on syytä parantaa mitä pikimmin.

2.2. Komitea pitää tärkeänä nykyisten neljän pilarin johdonmukaista ja tasapuolista säilyttämistä suuntaviivoissa etenkin niiden jäsenvaltioiden kannalta, jotka ovat samanaikaisesti suuntaviivaluonnoksen kanssa julkaistun työllisyyselontekoluonnoksen (*Joint Employment Report*) mukaan toteuttamisvaiheessa vielä toisista jäljessä useilla aloilla. Tässä mielessä nyt tehdyt ehdotukset ovat samalla muistutus.

3. Neljä suuntaviivalohkoa

3.1. Työllistyvyyden parantaminen

3.1.1. On selvää, että komitea kannattaa mainittuun lohkoon sisältyvien toimien jatkamista. Kaikkien jäsenvaltioiden tulee edelleen noudattaa ennaltaehkäisevää ja aktiivista toimintatapaa, jonka tarkoituksena on auttaa välttämään työttömäksi joutuminen. Vaikka talousnäkyvät vaikuttavatkin valoisammita kuin vuosi sitten, ei ole syytä itsetyytyväisyyteen etenkin nuorten ja pitkäaikaistyöttömien työllisyystilanteen paranemisen suhteen, sillä eri jäsenvaltioiden raporteista ilmenee, että määrälliset tavoitteet on edelleenkin saavutettu vain osittain. Juuri tällä suuntaviivojen osa-alueella sopeutuminen on hidasta ja vaatii lisää aikaa. Se edellyttää työnvälityksen sekä yleensä työvoima- ja koulutuspalvelujen kehittämistä sekä riittävien resurssien osoittamista tavoitteiden toteuttamiseksi. Aktiivinen työmarkkinapolitiikkahan edellyttää usein verotus- ja sosiaaliturvajärjestelmän mukauttamista. Jäsenvaltioiden toiminta ei näillä tärkeillä aloilla ole riittävän yhdenmukaista, mikä on valitettavasti vieläkin syynä siihen, ettei eurooppalaisesta työmarkkinapolitiikasta saada täyttä tehoa. Tämän tyyppisten muutosten toteuttaminen vie aikaa ja niiden vaikutus näkyy vasta monivuotisen soveltamisen jälkeen. Vaikka elinikäisen

oppimisen kaltaisilla osa-alueilla onkin edistytty hyvin EU:n tasolla ja tietyissä jäsenvaltioissa – kukin jäsenvaltio on soveltanut politiikkaa omaan erityistilanteeseensa – on toimia aiheellista tehostaa lukuisilla muilla aloilla. Tässä yhteydessä komitea viittaa uudelleen esimerkiksi oppisopimuskoulutuksen (työnteon ja opiskelun yhdistelmä) avulla saadun ammattikoulutuksen tarkeyteen. Tietyille nuorisoryhmille työtä tehden oppiminen voi olla kiehtova tapa hankkia koulutus ja parantaa työllistettävyyttä. Jotta näiden toimien tuloksia voitaisiin mitata, jäsenvaltioiden tulee komission uuden ehdotuksen mukaan hankkia enemmän tietoa siitä, miten nuoret työttömät ovat onnistuneet löytämään paikkansa työmarkkinoilla. Yksiselitteisin indikaattorein täytyy voida osoittaa, auttavatko koulutus, ammatinvalinnanohjaus ja muut konkreettiset toimet todella löytämään työpaikan. Pelkkien jäsenvaltiokohtaisten lupauksen sijaan tulos on tärkeä tulevista toimista päätetäessä. Ei myöskään tule unohtaa, että koulutustarjonnan lisäksi myös asianomaisilta edellytetään tiettyä henkilökohtaista vastuuta pitää omaa työkykyään yllä ja parantaa työllistettävyyttä tarjottujen uudelleen- ja täydennyskoulutusmahdollisuuksien avulla.

3.1.2. Komitean mielestä on ikävää, mikäli tyydytään työttömyyden hienoiseen laskuun. Työttömyys ei ole tämän lähestymistavan ainoa ongelma. Työelämässä mukana olevien määräästä kehittyä ajan mittaan paljon suurempi huolenaihe. Väestökehitys saattaa johtaa vakaviin ongelmiin, kun liian pieni työkäisten joukko joutuu rahoittamaan vanhustenhuollon. Edellä mainitussa suosituksessaan (ks. alaviite 2) neuvosto esittää talouspolitiikan suuntaviivojen suhteen seuraavaa: "EU:n työllisyysaste, joka oli noin 61 prosenttia vuonna 1998, on kuitenkin alhainen niin historiallisesti kuin kansainvälisestikin tarkasteltuna. Selvästi korkeamman työllisyysasteen ja alhaisemman työttömyyden saavuttaminen keskipitkällä aikavälillä auttaisi parantamaan elintasoa huomattavasti, mikä edistäisi julkisen talouden kestävyyttä ja vahvistaisi sosiaalista yhteenkuuluvuutta."

3.1.3. Mikäli nykyisestä, yhteiskunnallisesti ja taloudellisesti kestävämmästä työttömyystilanteesta ei päästä työelämässä olevien määrää kasvattamalla, saattavat yhteiskunnan perusteet ajan kuluessa vahingoittua. Voidaan kuitenkin kysyä, eikö komission suuntaviivoissaan (erityisesti suuntaviivassa 4) korostama tarve pitää vanhenevat ihmiset mahdollisimman pitkään työelämässä ole lyhyellä aikavälillä jyrkästi ristiriidassa sen toiminnan kanssa, jonka tarkoituksena on saada nuoria pitkäaikaistyöttömiä nykyistä enemmän mukaan työelämään. On tarpeen löytää poliittinen tasapaino, joka ei johda nuorempien ja vanhempien väliseen luonnottomaan vastakkainasetteluun. Yritystasolla on myös aiheellista keskustella ja neuvotella yksityiskohtaisesti työn organisoimisen nykyaikaistamisen yhteydessä kaikista työntekoon ja työaikaan liittyvistä työuran näkökohdista (vapaaehtoinen siirtyminen vähemmän vaativiin tehtäviin, vapaaehtoinen osa-aikaeläkkeelle siirtyminen ja työntekijöiden keskinäinen kummitoiminta mukaan lukien).

Komiteasta on mieluisaa, että komissio ottaa tässä pilarissa huomioon ripeästi kehittyvän tietoyhteiskunnan. Koulusta työelämään siirtymistä varten täytyy kehittää toimia, joilla koulunsa päättävien valmiudet hallita tietoyhteiskunnan välineitä suhteutetaan tarkasti elinkeinoelämän tarpeisiin ja toimintatapoihin. Korkeatasoinen koulutus voi olla siinä avuksi, mikäli kouluilla ja muilla oppilaitoksilla on käytössään vastaavat välineet (tietokoneet, Internet-yhteydet, tietokannat) kuin yrityselämässä. Jäsenvaltioiden opetusjärjestelmät on mukautettava tilanteeseen ja on syytä tehdä tarvittavat investoinnit, jotta koulunsa päättävät eivät jo työmarkkinoille tullessaan olisi tieto- ja viestintätekniikkavalmiuksiltaan kehityksestä jäljessä.

3.1.4. Komitea tähdentää uudelleen, miten tärkeänä se pitää sosiaalisen syrjäytymisen torjuntaa ja ehkäisemistä. Tämä pyrkimys ilmeneekin suuntaviivasta 9. Komitealla on vakaa käsitys, etteivät jäsenvaltiot vieläkään toteuta tätä suuntaviivon osaa riittävästi konkreettisissa toimissaan. On äärimmäisen tärkeää tarjota muita huonommassa asemassa oleville ryhmille (vammaisille, kansallisille vähemmistöille ja muille vastaaville ryhmille) tasa-arvoiset mahdollisuudet yhteiskunnassa. Aivan yhtä tärkeää on edistää kyseisiä mahdollisuuksia sisällyttämällä tasa-arvo kaikkiin politiikan aloihin, kuten sukupuolten tasa-arvoa edistävän politiikan suhteen on tehty (ks. kohta 3.4).

3.2. Yrittäjyyden kehittäminen

Viranomaiset lähes kaikissa jäsenvaltioissa sekä EU:n toimieli-
missä⁽¹⁾ pitävät itsenäistä yrittämistä merkittävänä talouden moottorina. Sen lisäksi, että kyseinen moottori vaikuttaa positiivisesti bruttokansantuotteeseen, se tuottaa myös työpaikkoja. Pienet yrityksethän ovat usein luonteeltaan työvaltaisia ja ne luovat suhteellisesti enemmän työpaikkoja kuin suuret pääomavaltaiset yritykset. Tuotannon tekijän ”työ” verotuksen keventämisestä annettu suositus osoittaa tässäkin yhteydessä tärkeytensä, mutta sitä on tosiasiallisesti noudatettu vain muutamissa jäsenvaltioissa. Useimpien jäsenvaltioiden työllisyysohjelmiin sisältyvät toimet koskevat ennen muuta valistamista, tiedon tarjoamista, yrittäjähengen voimistamista nuorten keskuudessa sekä kouluissa. Lainsäädännön ja sääntelyn konkreettista soveltamista käsitellään niissä vain vähän. Juuri yritysten perustamisen ja kehittämisen perusedellytysten parantamiseksi on syytä poistaa vielä paljon turhia hallinnollisia rasituksia ja muodollisuuksia, minkä on tarkoitus hyödyttää etenkin mikroyrityksiä. Komitea on yhtä mieltä Euroopan ammatillisen yhteisjärjestön instituutin (ETUI) äskettäin julkaistussa tutkimuksessa⁽²⁾ esitetystä havainnosta, että pk-yritysten määrän

kasvu EU:ssa ei vielä sinällään ole yksiselitteinen merkki politiikan onnistumisesta. Tavoite on, että innovatiivisten pienyritysten määrä kasvaa ja ettei itsenäisen yrittäjän uraa tarvitse valita pakon edessä tilanteessa, jossa työmarkkinat eivät tarjoa palkkatyön mahdollisuutta nyt tai tulevaisuudessa. Yrittäjyyttä tulee edistää tästä näkökulmasta käsin eikä tukitoimia ole aiheellista rajata ainoastaan perinteisille eli voittoa tavoitteleville yritystoiminnan aloille. Osuus- ja yhteisötaloudessa yrittäjyyden kehittämiseen kiinnitetään vielä liian vähän huomiota. Tietyt hoitoalat (lasten, vanhusten ja vammaisten hoito), joihin viranomaiset helposti kohdistavat määräraha-aleikkauksia, voisivat saada lisävoimaa yrittäjyyden uusista muodoista. Komitean mielestä onkin oikeutettua, että komissio korostaa tämäntyyppisten yritysten merkitystä paikkakuntien kehitykselle. Tämäntyyppisessä yritystoiminnassa (yritystalouden johtamiskäsitteiden mukainen) ammattimainen yrittäminen on usein vielä puutteellisesti kehittyntä ja vaatii erityistä tukea. Komitea pitää kilpailun vääristymisen estämiseksi kuitenkin olennaisena, että tavanomaisiin yrityksiin pätevät ehdot ovat voimassa myös edellä mainituilla hoitoaloilla.⁽³⁾ Myös alennettun arvonlisäverokannan soveltaminen tämänkaltaisiin palveluihin saattaisi mahdollistaa kohderyhmälle riittävän edulliset palvelut. Komitea kehottaa jäsenvaltioita kiinnittämään tähän huomiota, kun ne laativat luetteloita palvelu-aloista, jotka ne toivovat oikeutettavan alennettuun alv-kantaan.⁽⁴⁾

3.3. Yritysten ja niiden työntekijöiden sopeutumiskyvyn parantaminen

3.3.1. Tässä pilarissa on kohdassa 4.1 mainitun innovaation tavoin kyse Euroopan yrityselämän välttämättömästä edellytyksestä. On kyse hyvin erityyppisten näkökohtien (henkisen ominaislaadun, kulttuurisen hyväksynnän, sääntelykehiksen sekä työntekijöiden ja yrityksen etujen) yhdenmukaisesta rinnastamisesta keskenään. Varmuuden ja elinvoimaisen liikkeen välinen herkkä tasapaino kuvastaa kyseisessä kohdassa käsiteltävien asioiden monimutkaisuutta. Siksi onkin paikallaan, että työmarkkinaosapuolille varataan tärkeä asema tähän pilariin kuuluvien toimintojen toteuttamisessa.⁽¹⁾ Välttämättömät mukautukset konkretisoituvat yrityksissä ja organisaatioissa.

3.3.2. Komitea on jo ilmaissut komission vihreästä kirjasta – ”Yhteistyössä työn uudelleenorganisointiin” antamassaan lausunnossa⁽⁵⁾, että Euroopan kilpailukyky riippuu maailmanlaajuisessa taloudessa siitä, ”miten hyvin onnistutaan vahvistamaan innovointikykyä ja löytämään ”älykkäitä” ratkaisuja työn ja tekniikan kehittämiseen. Kyse on tekniikan, työn organisoimisen ja henkilöresurssien käytön suhteen optimoinnista. Yritysorganisaation hierarkkiset muodot ja työn organisoimisen perinteiset tayloristiset muodot

⁽¹⁾ EYVL C 219, 30.7.1999.

⁽²⁾ ”Entrepreneurship in the European employment strategy”, European Trade Union Institute (ETUI), Brussels, 1999.

⁽³⁾ EYVL C 209, 22.7.1999.

⁽⁴⁾ Ks. myös neuvoston (talous- ja raha-asiat) päätelmät 12. heinäkuuta 1999.

⁽⁵⁾ EYVL C 73, 9.3.1998.

eivät aina pysty vastaamaan vaatimukseen sellaisten joustavien tuotanto- ja palveluorganisaatioiden luomisesta, jotka voivat reagoida välittömästi markkinoiden muuttuneisiin edellytyksiin. Näin ollen on löydettävä uusia tuotannon ja työn organisointimuotoja, joissa työntekijöiden kykyjä voidaan täysin hyödyntää, koska ne ovat innovaation edellytys."

3.3.3. Yhteistoiminnalliset, osallisuuspainotteiset työskentelyrakenteet ja vaihtelevaisältoiset työtehtävät korkeine ammattitaitovaatimuksineen ovat tällaisia uusia työn organisointimuotoja. Dublinissa sijaitsevan Euroopan elin- ja työolojen kehittämissäätiön kymmenessä eurooppalaisessa maassa tekemästä yrityskyselystä ilmenee, että työntekijöiden suora osallisuus johti tuotannon nousuun 72 prosentissa ja laadun paranemiseen 96 prosentissa kyselyyn osallistuneista yrityksistä. Samalla voitiin lisätä henkilöstön tyytyväisyyttä työhönsä, sillä sairaspäivät ja poissaolot vähenivät noin kolmanneksessa kyselyyn osallistuneista yrityksistä.⁽¹⁾

3.3.4. Tulokset osoittavat, että uudet, yhteistyöhön ja työntekijöiden osallisuuteen perustuvat työn organisointimuodot voivat myötävaikuttaa sekä tuottavuuden että kilpailukyvyn kohentamiseen kuten myös työolojen parantamiseen. Lausunnossaan komission vihreästä kirjasta TSK ilmaisi myös näemyksen, että työmarkkinaosapuolet "voisivat aloittaa komission rohkaisemina asiaa koskevat neuvottelut". Yrityksissä olisi syytä ryhtyä tämäntyyppisiin neuvotteluihin, joissa pyrittäisiin panemaan alulle konkreettisia työn organisoinnin nykyaikaistamishankkeita. Tällaisten yrityskohtaisten hankkeiden tuottamat kokemukset ja tulokset voidaan käsitellä työn organisoinnista käytävissä alakohtaisissa keskusteluissa. Niissä harkitaan työllisyyspolitiikan suuntaviivoissa työmarkkina-osapuolille varatun roolin mukaisesti, onko asiasta mahdollista sopia myös aloittain. Komission kyseisiin suuntaviivoihin tekemät täsmennykset ovat komitean mielestä suureksi avuksi hahmotettaessa neuvottelujen ja mahdollisten sopimusten aihepiirejä. (Täydennys)koulutus on tässä erityisen tärkeässä asemassa, sillä siinä on otettava huomioon tietotekniikan kehittymisen asettamat uudet vaatimukset ja työn organisoinnin uudet muodot.

3.3.5. Komissio voisi tukea toimintaa ja edistää kokemustenvaihtoa muun muassa tarjoamalla mahdollisuuden esittää työn organisoinnin uusia muotoja edustavia esimerkkejä konferensseissa.

3.4. Miesten ja naisten yhtäläisten mahdollisuuksien edistäminen

3.4.1. Komitea on viitannut useissa lausunnoissaan naisten edelleenkin epäedulliseen asemaan yhteiskunnassa. Komitea ilmoitti tukevansa yhtäläisten mahdollisuuksien painottamista lausunnossaan komission ensimmäisestä eli vuoden 1998

suuntaviivoja koskeneesta ehdotuksesta.⁽²⁾ Komitea ilahduttaa, että komissio on toteuttamassa Amsterdamin sopimuksessa määräystä, jonka mukaan on pyrittävä poistamaan eriarvoisuutta miesten ja naisten välillä sekä edistämään miesten ja naisten tasa-arvoa kaikissa EU:n toiminnoissa.

3.4.2. Komission (erittäin helppolukuisessa) vuosikertomuksessa naisten ja miesten yhtäläisistä mahdollisuuksista vuonna 1998⁽³⁾ osoitetaan, että erityistoimin täydennettävä *mainstreaming*-politiikka (tasa-arvon sisällyttäminen kaikkiin EU:n politiikan aloihin) on nyt todellakin toteutuksessa EU:n tasolla. Komitean mielestä jäsenvaltioiden on aiheellista kehittää huomattavasti aiempaa voimakkaammin toimintaa, jonka avulla naisille voidaan lopultakin tarjota tasa-arvoinen mahdollisuus työhön. Komitea tähdentää edelleen, että näitä toimia on ehdottoman välttämätöntä jatkaa⁽⁴⁾. Siksi on myös syytä iloita siitä, että tästä politiikan alasta vastaamaan kaavailtu komission jäsen ehdokas antoi Euroopan parlamentin kuuluttavana ollessaan 31. elokuuta 1999 lupauksen yhtäläisiä mahdollisuuksia koskevan viidennen toimintaohjelman valmistelusta ja asiaankuuluvien määrärahojen varaamisesta. Toisaalta jäsenvaltioiden uskottavuus joutuu kyseenalaiseksi, koska konkreettiset tulokset puuttuvat ja varsinkin kun eräät valtioista eivät täytä edes kaikkia perustamissopimuksen velvoitteita ja sisällytä EU-direktiivillä säädettyä vanhempainlomaa omaan lainsäädäntöönsä⁽⁵⁾. Komitea katsoo, että myös työmarkkinaosapuolten on tuettava kaikilla tasoilla mm. naisten siirtymistä tai palaamista työelämään, (jatko)koulutukseen pääsyä sekä perhe- ja työvästään yhdistämistä. Viimeksi mainitussa tapauksessa on valitettavasti edelleen ongelmana, ettei lastenhoitomahdollisuuksia ole useiden jäsenvaltioiden kiistämättömistä ponnistuksista huolimatta riittävästi.

4. Useisiin suuntaviivoihin kytkeytyviä uusia ulottuvuuksia

4.1. Innovaatio

4.1.1. Innovaation korostaminen on eräs nyt käsillä olevan suuntaviivaehdotuksen painokas uusi ulottuvuus. Komitea tähdentää, ettei innovaatiota tule nähdä vain puhtaasti teknisessä mielessä. Yhteiskunnallisia prosesseja koskevat innovaatiot ovat paikallaan silloin, kun työmarkkinat eivät toimi ihanteellisesti. Tämä saattaa merkitä uutta roolijakoa vastuullisten viranomaisten ja työmarkkinaosapuolten kesken siten, että työmarkkinaosapuolet osallistuvat tiiviimmin kaikkiin toimenpiteisiin esimerkiksi työttömyyden ehkäisemiseksi. Parhaisiin käytänteisiin (*best practices*) perustuvat, nykyaikaisen aktiivisen työmarkkinapolitiikan innovatiiviset sovellukset voivat tuottaa tulosta etenkin paikallistasolla.

⁽²⁾ EYVL C 19, 21.1.1998.

⁽³⁾ "Komission vuosikertomus – Naisten ja miesten yhtäläiset mahdollisuudet Euroopan unionissa vuonna 1998", KOM(1999) 106, Bryssel, maaliskuu 1999.

⁽⁴⁾ Esimerkkinä mainittakoon, että 15 jäsenvaltion EU:n naisväestöstä käy työssä vain vajaat 50 prosenttia ja kuudessa jäsenvaltiossa osuus on jopa tätä EU:n keskiarvoa pienempi.

⁽⁵⁾ "Komission vuosikertomus – Naisten ja miesten yhtäläiset mahdollisuudet Euroopan unionissa vuonna 1998", KOM(1999) 106, s. 24.

⁽¹⁾ Ks. EPOC: "New Forms of Work Organization – Can Europe Realize its Potential?", Dublin 1998.

4.1.2. Teknisluonteinen (sekä tuotteita että tuotantoprosesseja koskeva) innovatiivisuus olisi otettava lähtökohdaksi EU:n ja jäsenvaltioiden työllisyyspolitiikassa, jolla pyritään kohottamaan eurooppalaisen tuotantoteollisuuden ja palveluntarjonnan tietotasoa. Vain siten saadaan enemmän lisäarvoa, jonka avulla eurooppalaiset yritykset pystyvät kilpailemaan maailmanlaajuisesti. Maaliskuussa 2000 Portugalissa järjestettävän Eurooppa-neuvoston erityiskokouksen aiheena on "Kohti innovaation ja tiedon Eurooppaa", ja se antaa tärkeän sysäyksen kyseiselle prosessille.

Samassa yhteydessä kiinnitetään myös tarkasti huomiota siihen epäkohtaan, että naiset osallistuvat miehiä vähemmän koulutukseen ja tieteelliseen tutkimukseen.

4.1.3. Komitea on erittäin tyytyväinen Kölnin Eurooppa-neuvoston päätöksiin, joiden mukaan Euroopan investointipankin tulee osoittaa lisää varoja Euroopan teknologiaohjelmaan ja riskipääomarahoitusta pk-yritysten huipputeknologiainvestointeihin. Komitea odottaa lisäksi EIP:n hyväksyvän normaalia suuremman riskin ja varaavan nämä määrärahat juuri niille yrityksille, jotka eivät korkeasta riskitasosta johtuen muuten saisi tarvittavaa investointirahoitusta. Asiaa tulisi käsitellä yksityiskohtaisemmin EIP:n seuraavassa vuosikertomuksessa.

4.1.4. Komitea toivoo, että jäsenvaltiot toteuttavat "laajamerkityksistä" innovaatiota omissa työllisyysohjelmissaan paitsi edellä mainitun yhtäläisiä mahdollisuuksia koskevan pilarin myös pilarien "yrittäjyyden kehittäminen" ja "sopeutumiskyvyn parantaminen" osalta.

4.2. *Palvelualan painottaminen*

Komission teettämässä tutkimuksessa on vastikään todistettu, että Euroopassa jätetään hyödyntämättä huomattavia mahdollisuuksia luoda työpaikkoja palvelualalle. Yhdysvalloissa ja Japanissa saadut kokemukset osoittavat, että suuri osa perinteisessä tuotantoteollisuudessa menetetyistä työpaikoista on kompensoitavissa työllisyyden voimakkaalla kasvulla palvelua-

lalla. Komitean mielestä jäsenvaltioiden tulee hyödyntää kaikkia työllisyyspolitiikan pilareiden tarjoamia mahdollisuuksia kehittää valmiuksiltaan korkeatasoista palvelusektoria, jolla on otolliset markkinanäkymät. Tämän lisäksi palvelusektoria ilmentävät erittäin monenlaiset yritykset, joista monet ovat myös hyvin työvaltaisia. Etenkin hoitopalvelujen sektorilla on sellaisia, useimmiten pieniä (mm. vähittäismyynti- ja hoito-) yrityksiä. Tällaisten yritysten säilyttäminen ja niiden tulevaisuusnäkökymien edistäminen on välttämätöntä myös työllisyyden kannalta. Tämä on tarpeen jo taloudellisestakin näkökulmasta, mutta se voi myös parantaa naisten asemaa työmarkkinoilla, onhan naisilla perinteisesti vahva edustus palvelualalla.

5. **Päätteeksi**

5.1. Komitean mielestä paikallistoimijoiden (erityisesti paikallistason työmarkkinaosapuolten) panos on jo liian pitkään jäänyt vähäiselle huomiolle. Suuntaviivoissakin aineiston käsittely etenee melko monesti ylhäältä alaspäin.

5.2. Järjestäytyntä kansalaisyhteiskuntaa edustava talous- ja sosiaalikomitea toimii useiden yhteiskuntamme toimijoiden äänitorvena. Edellä mainittujen kaltaiset poliittiset suunnitelmat toteutetaan viime kädessä paikallistasolla. Taso on oikea: lähellä kansalaisia ja yhdessä heidän kanssaan. Vain siten voi eurooppalainen integraatioprosessi ja yhteistoiminta tulla näkyväksi ja samalla ihmiset oppivat toistensa kokemuksista. Vain siten voi ylhäältä alaspäin suuntautuvaa lähestymistapaa täydentää alhaalta ylöspäin suunnattavalla panoksella, jossa tarpeet, toiveet ja onnistumiset täydentävät ja tehostavat politiikan jatkossa kaipaamia mukautuksia.

5.3. Siksi komitea kehottaa komissiota, jäsenvaltioita, paikallisviranomaisia sekä talous- ja yhteiskuntaelämän osapuolia konkretisoimaan työllisyysuuntaviivat paikkakuntatasolla. Komitea tarjoaa foorumin paikallisten kokemusten vaihtoon.

5.4. Komitean tähän keskusteluun tuoma arvonlisä on kiistämätön. Ainoastaan kaikkien asianosaisten toimijoiden (organisaatiot ja laitokset mukaan luettuina) vuorovaikutus tuo toivotut tulokset.

Bryssel 20. lokakuuta 1999.

*Talous- ja sosiaalikomitean
puheenjohtaja*

Beatrice RANGONI MACHIAVELLI